

22. rujan - Nacionalni dan borbe
protiv nasilja nad ženama
Provedba Protokola o postupanju
u slučaju nasilja u obitelji u
zdravstvu

Dubrovnik, 22. rujna 2011.G.

PRAVNI OKVIR

- 1999.g. Člankom 118. Obiteljskog zakona zabranjeno je nasilničko ponašanje članova obitelji prema drugim članovima obitelji;
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, 2003.
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, 2009.
- Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera u nadležnosti policije, 2004.
- PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI, 2005.
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji (2005-2007, 2008-2010, 2011-2016);
- Prekršajni zakon 2007.g.
- Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana, Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana
- Zakon o prekršajima

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

- Članak 3. obitelj čine:
 - žena i muškarac u braku, njihova zajednička djeca te djeca svakoga od njih;
 - žena i muškarac u izvanbračnoj zajednici, djeca svakoga od njih i njihova zajednička djeca;
 - srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja;
 - srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno sa 3. stupnjem;
 - srodnici po tazbini zaključno s 2. stupnjem u bračnoj i izvanbračnoj zajednici;
 - osobe koje imaju zajedničku djecu;
 - skrbnik i štićenik;
 - udomitelj, korisnik smještaja u udomiteljskoj obitelji i članovi njihovih obitelji dok takav odnos traje

Članak 4. što je nasilje u obitelji

- tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije;
- tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe;
- psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacije ili ugrožavanje slobode kretanja (uhođenje i uznemiravanje)
- spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje
- ekonomsko nasilje (oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini, oduzimanje prava ili zabrana

- Ekonomsko nasilje (oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini, oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

Članak 8.

- Zdravstveni radnici, stručni radnici u djelatnosti socijalne skrbi, obiteljske prevencije i zaštite, odgoja i obrazovanja te stručni radnici zaposleni u vjerskim ustanovama, humanitarnim organizacijama, udrugama civilnog društva u djelokrugu djece i obitelji obvezni su prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji iz članka 4. za koje su saznali u obavljanju svojih poslova

Članak 21.

- Novčana kazna u iznosu od najmanje 3.000,00 kn za osobe iz članka 8. koje nisu prijavile nasilje u obitelji iz članka 4. Zakona za koje su saznale obavljajući svoju djelatnost

Zašto govoriti o nasilju nad ženama?

- Statistički podaci: RH -2009.g.,u prekršaju nasilja u obitelji iz članka 4. 64,5% ili 11.852 žena oštećene osobe (istraživanje Feniksa na području DN županije 2000-2005 72%); u najvećem broju su žrtve spolnih delikata, ubojstava od strane partnera/bivših partnera, ženska djeca žrtve zlostavljanja roditelja, trgovanje ljudima, prostitucija;
- Ekonomska ovisnost (nezaposlenost, potplaćenost, ekonomsko i radno izrabljivanje, neposjedovanje nekretnina – 2% žena u RH vlasnice nekretnina, izbor raditi ili odgajati djecu...)
- Patrijarhalni stavovi i uvjerenja (mitovi o ulozi žena i muškaraca)
- Ratni, poratni i tranzicijski učinci na živote obitelji
- Deklarativna a ne stvarna institucionalna potpora ženama
- Malodušnost sustava

Upoznavanje s istinama - nepoznavanje činjenica – stvaranje pogrešnih uvjerenja (mitova)

- (Marina Ajduković/Gordana Pavleković, Nasilje nad ženom u obitelji, 2004.
- Odgovornost žrtve za nasilje
- Uživavanje žrtve u nasilju
- Nasilje u obitelji je privatna stvar
- Nasilje prestaje ako žrtva napusti nasilnika
- Zlouporaba alkohola/droga su uzroci nasilja
- Nasilje se događa samo u nižim društvenim slojevima

- Nasilje u obitelji je prenaplašen problem
- Žene su jednako nasilne kao i muškarci
- Zlostavljane žene biraju nasilnog partnera
- Tjelesni napad na partnericu je izoliran događaj – ne ponavlja se
- Muškarac koji samo prijeti nije nasilan
- Nasilni muškarci ne mogu promijeniti ponašanje
- Tučnjave u braku nisu ozbiljna pojava
- Djeca trebaju oca iako je nasilan prema majci
- Nasilje i ljubav ne idu zajedno

Zablude nasilnika:

- šamar nije nasilje
- psovanje, pogrđne riječi (kurva, drolja, krava) nije nasilje
- ako sam i bio nasilan prema ženi, djeca s time nemaju veze
- “ona” me stalno izaziva
- Prijava nasilja – sramota za muškarca i obitelj

Nasilje u obitelji: osobni, obiteljski, javnozdravstveni problem?

- Osobni problem: očuvanje zdravlja – osobna odluka i pravo na privatnost – stavovi o nasilju i pravo žene na izbor, reakcija na nasilje (šutnja, negiranje, očekivanje da će biti bolje, samooptuživanje i traženje opravdana, samokontrola i kontrola situacije, traženje socijalne potpore od obitelji, prijatelja, razvijanje mehanizama obrane: empatija prema nasilniku, pasivnost, bespogovorno zadovoljavanje potreba i zahtjeva nasilnika, zlostavljanje djece kao izraz nemoći, sekundarna dobit i ustupci (suosjećanje šire obitelji, isprike, kajanje i pokloni nasilnika)
- Pravo i odgovornost žene je osobna stvar, dužnost utjecanja zajednice na ženinu odluku te prihvaćanje odgovornosti za njezin izbor

Obiteljski problem?

- Predrasude zbog patrijarhalnih stavova: zlostavljati "moju" ženu je prihvatljivo ponašanje; nitko se ne bi trebao miješati u obiteljske stvari to treba riješiti unutar obitelji; čuvanje digniteta obitelji pod svaku cijenu...
- Teškoće u praksi: individualni pristup: pokušaj rješavanja osobnog problema žene a ne obiteljskog problema; nedostatak programa rada s obitelji, nedostatak socijalne mreže – žrtva ima sve manje socijalnih veza; promijena načina života obitelji – nedostatak oslonca šire obitelji

Javnozdravstveni problem?

- Raširenost problema nasilja - podaci o nasilju nad ženama, spolno nasilje (silovanje, neželjeni spolni odnos, bludne radnje, spolno uznemiravanje) tamna brojka=problem društva, zdravstveni problem:
- Zaštita reproduktivnog i mentalnog zdravlja, sigurnost i zaštita na radu
- Socijalne i gospodarske posljedice za pojedinca, obitelj i zajednicu
- Javnozdravstveni aspekt: razumijevanje problema, pristupanje i prepoznavanje, izbor strategija intervencije

Intervencije u zdravstvenom sustavu

- Izobrazba: stjecanje znanja i razvoj stavova, senzibiliziranje za problem i prepoznavanje vlastite uloge u njegovu rješavanju;
- Poštivanje postupovnika i procedura te rad sa ženom žrtvom kao pacijenticom;
- Razvoj medicinske dokumentacije radi ranog otkrivanja znakova nasilja u obitelji (anamneza)
- Vođenje žene-žrtve u liječenju

Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji

- **Mjera:** Osigurati sustavnu komunikaciju i prenošenje najnovijih informacija iz područja obiteljskog nasilja prema zdravstvenim radnicima
- **Aktivnosti:** izraditi objedinjenu listu koordinatora u sustavu zdravstva, razmjenjivanje informacija
- **Problem:** zdravstveni djelatnici rijetko sudjeluju u izobrazbi iz područja nasilja u obitelji, međuresorska suradnja

Nasilje u obitelji i liječnik obiteljske medicine

- Poteškoće u prepoznavanju obiteljskog nasilja ako žrtva ne govori
- Obratiti pozornost na anamnestičke podatke: objašnjenja nastalih ozljeda, kasno traženje liječničke pomoći, poremećaj gastrointestinalnog trakta, česti somatski problemi, poremećaj prehrane, tjeskoba, depresija, zlouporaba sredstava ovisnosti, češći ginekološki problemi, nekontrolirane trudnoće, češći posjeti hitnoj medicinskoj pomoći, nesuradljivost,
- Ozljede na tijelu: dojke, abdomen, genitalije, ozljede glave, vrata, nepostojanje ozljeda kod davljenja, crvenilo na vratu, porezotine, ogrebotine, rane na nadlakticama

Razgovor s pacijenticom kod sumnje na nasilje u obitelji

- Rutinsko ispitivanje, uzimanje anamnestičkih podataka
- Obavljanje razgovora nasamo s pacijenticom (povjerenje, povjerljivost informacija)
- Postavljanje pitanja
- Ako pacijentica ne negira zlostavljanje pružiti joj podršku i informirati je
- Utvrditi sigurnost žrtve (prijetnje ubojstvom, postojanje oružja)
- Uputiti žrtvu u načine rješavanja problema, njena zakonska prava, medicinsko zbrinjavanje, prijaviti sumnju na nasilje policiji)

Postupak liječnika/zdravstvene ustanove:

- Utvrditi uzroke i način nastanka ozljede, obavljanje detaljnog zdravstvenog pregleda, detaljna dokumentacija s navodima pacijentice o ozljedi, tko ju je, kada i čime nanio, detaljno opisane i fotografirane ozljede s licem pacijentice i vidljivom ozljedom)
- Razgovor sa žrtvom o mogućnosti rješavanja problema, savjetovanje žrtve o mogućnostima koje pružaju vladine i nevladine organizacije, te je uputiti na daljnju obradu u slučaju potrebe
- Liječnik/ca u HMP ili izabrani liječnik/ca ispunja Prijavu ozljede/bolesti br. 030911 ili br. 03055 uz naznaku broja, datuma nastanka ozljede, voditi je u posebnom protokolu i kartonu
- Podnosi se policiji i područnom uredu HZZO
- Obveza dostavljanja dokumentacije na traženje odvjetništva ili policije
- Počinitelj nasilja osoba s duševnim smetnjama ili liječena od ovisnosti: upućivanje na liječenje ili prisilnu hospitalizaciju o čemu obavijestiti centar za socijalnu skrb, policiju, a prije puštanja počinitelja obavijestiti žrtvu

